

Квіти терену
Ірина Жадан

Ця книга про любов. Про незбагненне буття, котре і наприкінці життєвого шляху залишається для людини таким же загадковим, як і на початку. Ніякі системи, постулати та принципи не допоможуть зрозуміти, навіщо оце все – біль, плач, втрати, посмішка крізь сльози та раптове недовге щастя. Ніяким розумним ідеям несила примирити людину з собою, з навколишнім світом, зі смертю. Це може тільки любов. Герої оповідань збірки – серед яких є навіть міфічні істоти – живі, дещо наївні та беззахисні перед славнозвісним «здоровим глуздом». Автор дивиться на них очима, сповненими любові, яка є мовою серця. І саме вона спонукає автора писати.

Ірина Жадан

Квіти терену

Вовче око

І що ти не кажи, а десь-таки сидить у хаті-мазанці ота стара, що пряде нитки нашої долі. Співає стиха вона собі під ніс; блимає каганець, а за вікнами віє-повіває хуртовина, вкриваючи вологою імлою землю від краю до краю. І кому вже щось судилося, той долі своєї не проміне.

Кажуть, була така лиха година, коли земля перестала родити і запанував великий голод. Люди вмирали, в'янули, наче трава. А живі мало чим відрізнялися від мертвих – хіба що відчуттям жаху та болю.

Разом із голодом до колись квітучих країв прийшла страшна хвороба. Цілі села приспала смерть. Невеличке село, в якому ще жевріло кволе життя, оточили жовніри, щоб ніхто не вийшов та не виніс на плечах ту ненажерливу хворобу, яка покосила б і сусідні села.

Край села жило молоде подружжя з малим дитям – хлопчиком, який тільки півроку, як народився. Обличчя в нього було біле, як молоко, чорні бровки – наче намальовані, очі – як тернинки, а вуста – ніби польова квіточка. Годувала мати дитя, доки було, що самій їсти. Батько дитини, поки були сили, ходив по хатах, щось лагодив, десь допомагав, а десь і на кладовище споряджав, бо люди зовсім охляли, а жовніри до села не заходили. Доки чоловік приносив господині попоїсти, молоко в неї ще було, але настав час, коли сам господар не міг вже підвестися, лежав на лаві та плакав без сліз. Господиня, як весняний степ під суховієм, все марніла, заколисувала дитя, та не могла заколисати, бо малий кричав так, що краялося материне серце на

шматочки. Несила було їй дивитися, як помирає дитя, вдосвіта росю вмите, у череді скупане, піснями тихими, як серпанком, оповите.

Зима здавалася нескінченною. Снігові замети поховали усе навколо. Нікому було робити стежки від хати до хати, не бігли вранці сліди до порожнього хліву. Вночі вовки вільно ходили по селу, заглядали до вікон, спираючись дужими лапами на стіни, звідусіль вили на місяць, наче озивалися по всьому світі до свого одноокого ватажка на небі. Місяць у такі ночі хижо дивився на землю жовто-золотим вовчим оком, бо могутній Оріон зі своїм срібним мечем та диким собакою надто поспішав кудись далеко та високо, надто далеко та надто високо, щоб допомогти тим, хто потерпав від вовчої навали на землі. Люди були приречені стати здобиччю незліченного племені вовків. Вовки не поспішали. Вони чекали, як вміє чекати смерть.

Поволі розтанув сніг, прийшла весна, але ні хвороба, ні голод не залишили село. Катерина зовсім схудла, зблідла. Усюди їй ввижались вовки, які дивляться на неї та на її дитя. Чоловік, стиха ворущачи запеклими вустами, казав, щоб вона благала жовнірів випустити її з дитиною до сусіднього села, де жила її мати. Не хотіла йти, плакала, вмовляла, щоб встав, але він лише дивився сумними очима та дихав важко. Катерина, в якій голова вже паморочилась та в очах раз у раз ставало темно, поволі сповила дитя і, хитаючись, вийшла за поріг.

Стежка за село, здавалося, кружляла та вигиналася, наче чорна змія. Поволі вийшла Катря до занедбаного поля. Сіла на траву, глянула на дитя, що спало. Скрикнула, бо здалося їй, що малий не дихає. Та ні, закричав і він. На крик де й узявся жовнір, став голосно лаятись, примушував Катрю повернутись до мертвого села. Благала, кричала, вмовляла, та дарма. Притисла дитя до грудей і побігла, як могла, навропростець полем. Та швидко наздогнали її. Побачила сталевий блиск багнетів. Злякана, поточилася і, хитаючись, повернулася до перелазу. Дитя знов заплакало вголос. Над ним заридала і молода мати. Так, ридаючи, і пішла селом до лісу. Йшла крок за кроком, ніби хтось тягнув за руку.

Здавалося, що живих у селі не було. Але на плач дитини та лемент нещасної матері на поріг поволі вийшла стара сусідка – баба Марфа.

– А йди-но сюди, доню, – кволо погукала вона, тримаючись за стіну, щоб не впасти. – Куди це ти проти ночі, та ще з дитям?

– Ой, тітонько, піду віднесу його до лісу, хай вже вовки з'їдять, ніж отак мучитися – воно ж іще мале, не їсть, а в мене молока вже давно нема! Чоловік помирає, і мені жити недовго лишилось.

– Та що ти, доню, хай тебе Бог боронить! Ходи-но сюди, – і повернула до хати.

Катря поволі рушила за нею до темного отвору, бо самій лячно стало, що намірилася зробити. Ніби перестала чути когось страшного, який чекав на неї в лісі.

Виявилось, що в селі ще живі люди, хоча і кволі. Знайшлися навіть декілька сполоханих курей, задерикуватий півень та худорлява коза, лиха з голоду, але жива. З того часу якимось усім стало відомо про Катрусиного

хлопчика і відтоді на своєму порозі Катруся знаходила то крайчик хліба, то маленький глечик молока чи яечко.

Восени страшна хвороба відступила від села, жовніри пішли. Родичі з навколишніх сіл почали приходити та шукати своїх: деяких знаходили ще живих по хатах, а кого вже тільки на цвинтарі, під земляним горбочком. Чоловік Катрусин трохи оклигав, потихеньку встав, до господарства заходився. Отак і пережили лиху годину, дякувати Господу.

Хлопчик той став дорослим, поїхав до міста, вивчився, одружився. До села приїздив з молодою дружиною та маленькою донькою. Вовків коло села давно вже не бачили, а у місті – тим паче, бо там – «цивілізація»! Про голодні роки пам'ятали вже тільки старий дід-пасічник та його мати, яка прожила більше ста років і зовсім втратила зір. Але хлопчика того, що село врятувало від смерті, пам'ятала добре. А він не забував відвідувати її, коли приїздив до села.

Минали роки. Вмер пасічник, вмерла його мати. Померли батьки того хлопчика, який і сам вже став старим. Врешті і він помер у місті. Помер у біблійному віці, насичений життям, бо любив життя, ів його, дихав ним, хапав у жмені та в обійми, від повноти життя навіть боровся з ним, як патріарх колись боровся з янголом. Доросла дочка, хоч і сумувала за ним, та згадала стару історію про вовків. Бач, не з'їли його вовки – не судилося.

Життя спливало спокійно та повільно. Але щось знову сталося із зірковим механізмом, чи просто достигли отруйні плоди на ланах часу – знов настала лиха година на землі. Дочка, Олена, на той час вже залишилася зовсім сама, і закинула її доля до чужого села над річкою, де було затишно навіть у недобрі часи. Єдине лихо – люди покинули той край, хати стояли порожні та поволі руйнувалися. Жили там на горищах похмурі сичі, на подвір'ях скакали маленькі жабки, а подекуди і гадюки грілися на старих сходах, якими вже ніхто не ходив. Та що там! У лихі часи аби пережити, перебути, перетерпіти. Жила вона сама, виходила тільки зрідка – до магазину у сусідньому селі – за хлібом, та до станції – за новинами. Через кілька будинків від її хати жила бабуса. Все вона знала. Коли дощ піде, коли відлигу чекати. Казала, що собака її вночі порвав ланцюга та десь бігає по селу і не хоче повертатись. Ще казала, що дві собачі голови знайшли біля річки.

Одного разу Олена затрималася у сусідньому селі та повернулася, коли трохи смеркалося. Вже стала відмикати двері, як почувла, що хтось ходить у садочку поруч із хвірткою. Чути, як куші тріщать. «Хто там? – погукала ніби голосно. – Ось я зараз людей покличу!» А сама ж знає, що до найближчого міста, де люди, півгодини машиною їхати. Ключ у замку за щось ніби зачепився, чи то руки тремтіли, може. А хтось усе наближається до хвіртки у штакетнику та мовчить, тільки ніби чи то дихає, чи то ніби гарчить стиха. Нарешті двері відчинилися, Олена вбігла додому. Електрики там давно вже не було. Запалила свічку. Трохи заспокоїлась. Зателефонувала знайомій, яка жила у місті. За розмовою і сміялася вже. Молока випила та вклалася спати.

Вранці вийшла на подвір'я. Сонечко світить, пташки співають, малина достигла. Пішла по малину. Зайшла до глухого кутка садочка, де травою все

заросло. Раптом побачила велике лігво, ніби там довго хтось вовтузився, бо трава втоптана та аж суха. Це було якось жахливо. Здавалося, що хтось дивиться на неї з чагарника на межі. Швиденько повернулася додому. Треба було їхати до міста у справах, отже ніколи думати про страшне, примарне. Тут і дійсних жахів вистачає.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=23477179&lfrom=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.